

Siseministeerium

Pikk 61, Tallinn 15065

info@siseministeerium.ee

Lp Kristi Käsper

kristi.kasper@siseministeerium.ee

Lp Indrek Link

indrek.link@siseministeerium.ee

kuupäev digitaalallkirjas

ETTEPANEK**seoses korra- ja seaduse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse väljatöötamiskavatsusega**

Pöördume Teie poole ettepanekuga seoses korra- ja seaduse seaduse (KorS) ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse väljatöötamiskavatsusega. Meil on üles kerkinud praktiline probleem korra- ja seaduse seaduse rakendamisel ja tõlgendamisel, mis seondub mitmete väljatöötamiskavatsuses esitatud probleemidega. Seetõttu palume kaaluda meie ettepaneku lisamist seaduse eelnõusse.

Vastavalt KorS § 58 lg-le 2 on avalik koosolek inimeste koos olemine avalikus kohas ühise eesmärgiga kujundada või väljendada oma meelsust. KorS § 54 kohaselt on avalik koht määratlemata isikute ringile kasutamiseks antud või määratlemata isikute ringi kasutuses olev maa-ala, ehitis, ruum või selle osa, samuti ühissõiduk. Vastavalt korra- ja seaduse seaduse eelnõu seletuskirjale (lehekülg 85) kujutab avalik koht endast maa-ala, hoonet, rajatist, ruumi või osa sellest, samuti ühissõidukit, mille omanik või valdaja on andnud määratlemata isikute ringile kasutamiseks või mis on tegelikkuses avalikult kasutatav. Nii võib iga kinnisasja omanik anda oma kinnisasja avalikku kasutusse oma tahet otseselt väljendades. Avalik koht on ka selline koht, mille omaniku selge tahe seda avalikuks kasutamiseks anda ei ole tuvastatav, kuid mis on faktiliselt avalikus kasutuses, nt tähiste ja tõketeta eraisikule kuuluv maatükk, mida avalikkus kasutab. Avalikeks kohtadeks on eelkõige avalikud teed, väljakud, pargid, avalikud supelrannad, kasutamiseks avatud metsaalad, kalmistud, ametiasutuste hooned, kaubandus- ja teenindushooned jne.

Kahjuks on tekkinud praktikas olukord, kus Eesti erakonnad on hakanud avaliku koha mõistet enda kasuks laialt tõlgendama ja korraldama valimisperiodidel etteteatamata ning kooskõlastamata

avalikke koosolekuid eraisikutele kuuluvatel kinnistutel arvestamata sealjuures mistahes eraomanike, klientide, töötajate õigustega ning kinnistutel ja hoonetes kehtivate reeglite ja nõuetega.

Näiteks on viimasel kahel valimisperioodil korraldanud avalikke koosolekuid TKM Grupi ettevõtetele kuuluvatel kinnistutel Pirita Selveri, Peetri Selveri ja Tartu Kaubamaja parklates või haljasaladel. TKM Grupp ei ole aga kinnistute omanikuna näinud ette oma maa (sh parklate) kasutamist avalike koosolekute toimumiskohana, veel enam – TKM Grupp soovib oma tegevuses jääda apoliitiliseks ja vältida enda tegevuse või kaubamärkide seostamist mistahes poliitilise tegevusega. TKM Grupp on saatnud eelnevatel valimisperioodidel kõikidele erakondadele sellekohaseid teateid ja palunud mitte pidada avalikke koosolekuid TKM Grupi kuuluvate ettevõtete kinnistutel või vahetus läheduses selliselt, et neid oleks võimalik seostada TKM Grupi või selle kaubamärkidega. Kahjuks ei ole selline palve saavutanud tulemust. TKM Grupis endas, samuti klientidele ja koostööpartneritele on eelkirjeldatud tegevus tekitanud pahameelt ja grupi ettevõtetele lisakulusid, samuti häirinud kaupluste ja keskuste igapäevatööd, s.h tekitab see täiendavat tööd meie töötajatele ja turvalisuse eest vastutavatele isikutele, kes peavad sündmuste käiku avaliku koosoleku ajal jälgima, suunama parkimist ning kliente. Sellised avalikud koosolekud võtavad kinnistutelt ära mitmeid parkimiskohti või tihtipeale paigaldatakse telgid ebasobivatesse asukohtadesse, mille puhul ei ole tagatud keskuse küllastajate või koosoleku läbiviijate ohutus. Erakonnad valivad asukohad enda suva järgi kooskõlastamata koosoleku toimumise aega ja kohta kinnistu omanikuga.

Selliselt ei arvestata tänases praktikas aga kinnistute omanike põhiõigustega (s.h omandiõigus, ettevõtlusvabadus, kodu ja valduse puutumatus, sõna- ja veendumusvabadus). Samuti tõlgendatakse avaliku koha mõistet lubatust laiemalt, jättes arvestamata kinnistu omaniku õigusega määratleda kinnistu kasutamise tingimusi ja selle kasutamiseks ettenähtud isikute ringi. TKM Grupp on arvamusel, et koosoleku pidaja peab koosoleku pidamise kinnistu omanikuga kooskõlastama ning ilma vastava kooskõlastuseta ei tohiks koosoleku pidamine sellel kinnistul olla lubatud. Vastasel juhul kujuneks ekslik arvamus, et avalike koosolekute pidamine on piiramatult põhiõigus, mille puhul ei pea arvestama ühegi teise isiku (põhi)õigustega. Kogunemisvabadus hõlmab küll õigust valida kogunemise aeg, koht ja viis artikli 11 lõikes 2 sätestatud piirides, kuid see ei anna koosoleku korraldajale õigust siseneda eraomandisse või näiteks valitsusasutustesse, ülikooliruumidesse või kohtumajadesse jms. Seda seisukohta on järjepidevalt kinnitanud ka Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK).¹ Lisaks ei ulatu riigi kohustused kogunemisvabaduse tagamisel kohustuseni tagada soovitud ruumid või kogunemiskoht ka Eesti PS-i järgi.²

Isegi, kui koosoleku pidaja poolt soovitatav ruum on tavapäraselt avalikult juurdepääsetav, on ruumi määratlemine avaliku kohana ajas muutuv ja omanikul on alati õigus piirata isikute ringi, kellele ruum

¹ Appleby jt v. Ühendkuningriik, 2003, p 47; Taranenko v. Venemaa, 2014, p 78; Ekrem Can jt vs Türgi, 2022, p 91. Pikemalt ka EIK juhistes inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni art 11 kohaldamisest. Veebis kättesaadaval: [Guide on Article 11 - Freedom of assembly and association \(coe.int\)](https://www.coe.int/t/e/treaties/Convention_for_the_protection_of_human_rights_and_fundamental_freights_of_european_nations/Convention_for_the_protection_of_human_rights_and_fundamental_freights_of_european_nations.pdf)

² O. Kask. Põhiseaduse § 47 kommentaar 17. Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 5. vlj. 2020.

on kasutamiseks mõeldud. Tallinnas on mitmed kohad avatud inimestele ajaveetmiseks, kuid kohtade omanikud on keelanud seal ürituste korraldamise ilma omaniku kooskõlastuseta, nagu näiteks Noblessner või Tallinna Sadama kruisiterminal ja promenaad. Ka TKM Grupp on enda kaubanduskeskustes kehtestanud küllastajate jaoks majareeglid, mille alusel saaks näiteks teisi küllastajaid ohustavad või häirivad isikud keskusest välja saata. Samuti oleme erakondadele saadetud teadetes selgelt väljendanud tahet, et kinnistuid ei kasutataks poliitiliste koosviibimiste jaoks. Nii on tuvastatav, et kinnistu omanik ei soovi anda kinnistuid kõigile avalikuks kasutamiseks, vaid on määratlenud kinnistu kasutamise TKM Grupi klientidele, töötajatele, üürnikele ja koostööpartneritele. Järelikult ei ole sellistel juhtudel tegemist avaliku kohaga KorS § 54 tähenduses.

Samuti on Eestis piisavalt avalikku ruumi, kus on koosoleku pidajatel võimalik kogunemise eesmärke saavutada. Piirangud omaniku õigustele ei ole proportsionaalsed, eriti kui koosolekuid on võimalik korraldada mujal. Sobilik avalikult kasutatav maa (haljasalad, pargid, rannad, väljakud, tänavad, kõnniteed) asuvad mitmete Selverite läheduses, nt Lillepi park ja Pirita rand Pirita Selveri ning Peetri park Peetri Selveri puhul; Tammsaare ja Uueturu pargid on avalike koosolekute pidamiseks olemas ka nii Tallinna kui Tartu Kaubamaja läheduses.

Lisaks rõhutame, et avaliku koosoleku pidamine nõuab kinnistu omanikult korralduslikke muudatusi, et tagada nii koosolekust osavõtjate kui ka keskuste küllastajate ohutus. Seetõttu on oluline iga kord õigeaegselt saada teavitust, kus täpselt avalikku koosolekut soovitakse läbi viia (kaupluste sissepääsu juures, parklas, kaubaautode sissepääsu juures jne) ning et see oleks kooskõlastatud TKM Grupi ettevõttega. Ainult see võimaldab tagada nii klientide kui avalikust koosolekust osavõtjate turvalisust ja kaupluste tavapärasest toimimist, reeglitepärast parkimist ning teiste liiklejate ohutut liiklemist. Seetõttu sätestab KorS § 68 lg 4 avalikust koosolekust teavitamise kohustuse, mida tuleb teha viivitamatult pärast teate saamist. Seni on kõik Eesti erakonnad kahjuks tõlgendanud seda sätet mitte ainult teavitamiskohustusena, vaid erakondade jaoks tähendab „teavitamine“ lisaks PPA luba koosolekut märgitud kohas pidada. Seega on praktikas kahjuks tekkinud KorS § 68 lg 4 tõlgendamisel kaks erinevat arusaama, mille kohaselt PPA leiab, et nemad kontrollivad ainult piiratud mahu KorS-is ettenähtut ega väljasta avalike koosolekute jaoks lubasid, kuid erakonna vastupidiselt leiavad, et tegemist on PPA loaga, mille puhul nad muud omalt poolt ei peagi tegema. Mõlemad tõlgendused tähendavad aga seda, et avalike koosolekute pidamiseks ei kooskõlastata seda ei PPA ega koosoleku pidaja poolt kinnistu omanikuga.

Meie ettepanek seondub mitmete korrakaitseseaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsuses esitatud probleemidega, näiteks kas või avaliku koha mõiste temaatikaga Samuti on tegemist olulise aktuaalse probleemiga korrakaitseseaduse rakendamisel, mis vajab lahendust, kuivõrd kehtiv regulatsioon on tekitanud mitmeti mõistetava õigusliku olukorra, kus on keeruline aru saada, et PPA registreerib ürituse toimumise, kuid see ei tähenda õigust selle korraldamiseks soovitud kohas. Seetõttu oleks otstarbekas probleem ära lahendada käesoleva väljatöötamiskavatsuse ja selle põhjal

koostatava eelnõu raames. Oleme veendunud, et meie poolt pakutud seaduse täienduse puhul on tegemist on ettepanekuga, mis tänapäevast praktikat arvestades vajab selgust õigusakti tasemel. Oleme meeleldi nõus oma ettepanekut põhjalikumalt selgitama ja vastama täiendavatele küsimustele. Palume sel juhul ning ka võimaliku menetluse käiguga kursis hoidmiseks võtta ühendust meie kontaktisikuga Helen Tulve, e-post helen.tulve@tkmgrupp.ee.

Kokkuvõtvalt oleme seisukohal, et ilma kinnistu omaniku eelneva nõusolekuta avalike koosolekute registreerimine omaniku kinnistutel rikub oluliselt omaniku põhiõiguseid ja -vabadusi. Kogunemisvabadus ja avalike koosolekute pidamine ei ole absoluutsed õigused, mille tagamisel ei pea arvestama kinnistu omaniku õigusega määratleda kinnistu kasutamise tingimusi ja selle kasutamiseks ettenähtud isikute ringi. Eeltoodust lähtudes palume eelnõu väljatöötamisel:

1. Täiendada KorS §-i 63, et koosoleku pidamiseks oleks keelatud koht, mille omanik ei luba selles kohas koosolekut pidada, või § 64 lg 3 loetelu, et koosoleku pidaja peab eraomandisse kuulavas kohas koosoleku pidamisel kooskõlastama koosoleku koha omanikuga.
2. Alternatiivselt täpsustada avaliku koha mõistet (KorS § 54), nii et oleks üheselt selge, millistel tingimustel ei liigitu eraisikule kuuluvad kinnistud (ja nendel paiknevad hooned) nagu kaubanduskeskused, kauplused ning nende parklad ja haljasalad seaduse mõttes avalikuks kohaks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Helen Tulve

TKM Grupp AS õigusdirektor